

การวิจัยเรื่องความเข้มแข็งของชนเผ่าปกากะญอในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต: กรณีศึกษาบ้านแม่สาขนาเลา ตำบล โหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขความเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของชนเผ่าปกากะญอบ้านแม่สาขนาเลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและแบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและมีส่วนร่วม เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ข้อมูลแบบเจาะจง (purposive sampling) ผู้นำชุมชนทั้งที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่วิจัย รวม 20 คน

ผลการวิจัยพบว่าชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติ ที่อุดมสมบูรณ์มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติสูง ช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรต่อกัน ยึดถือประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อของชนเผ่าในอดีตมีปฏิทินการทำกรเกษตร ประเพณี ความเชื่อ ปัจจุบันได้ใช้ปฏิทินของคนพื้นเมือง มีกลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการเป็นผู้กระทำพิธีกรรมหรือ “ปาสีโซ” มีหัวหน้าจุด ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ มีรูปของกลุ่มและกองทุนต่าง ๆ ชุมชนมีองค์ประกอบชุมชนเข้มแข็ง อยู่ดีมีสุข ในหมู่บ้าน มีอุดมการณ์ร่วมกันในรูปของเครือข่ายที่ต่อเนื่อง จนได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน

สถานการณ์ยาบ้าเริ่มเข้ามาสู่ชุมชนในปี พ.ศ.2539 มีการห้ามไม่ให้บุคคลอื่นเข้ามาจำหน่ายยาบ้า มีการแนะนำสั่งสอนให้ครอบครัวห่างไกลจากยาเสพติด มีพิธีการผูกข้อมือ การตั้งกฎระเบียบ และการเฝ้าระวัง เหล้าหรือว่าสุราใช้ในพิธีกรรมและเทศกาล เป็นหมู่บ้านปลอดเหล้า การเผชิญกับปัญหาสุขภาพจิตชุมชนเล็งเห็นความสำคัญกับปัญหา และนโยบายของรัฐบาล มีการตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับ มีการอบรมผ่านพิธีกรรมของชนเผ่าและพุทธศาสนา มีกิจกรรมของเยาวชน ชมรมผู้สูงอายุ เครือข่ายความร่วมมือทั้งในและนอกชุมชน ยาเสพติดประเภทแรกที่เข้ามาระบาดในหมู่บ้านคือฝิ่น ปัจจุบันทั้งฝิ่นและยาบ้าได้เลือนหายไปจากชุมชนแล้ว ไม่มีผู้เสพยาบ้าหลงเหลืออยู่ในชุมชนเลยแม้แต่รายเดียว

พัฒนาการเหตุการณ์ที่สำคัญในการต่อสู้กับปัญหาเสพติด เริ่มต้นจากช่วงก่อนปี พ.ศ.2539 เป็นการต่อสู้ทางปัญญาในรูปแบบ (ปูสอนหลาน / พ่อสอนลูก) ช่วง พ.ศ.2539 - 2540 เป็นการต่อสู้กับปัญหาทรัพยากรร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน โดยใช้กลไกของชุมชน ช่วง พ.ศ.2541 - 2543 ร่วมกับทางราชการในการนำผู้เสพติดเข้าบำบัดรักษา ช่วง พ.ศ. 2544 เป็นการใช้พิธีกรรม วัฒนธรรม ความเชื่อ เพื่อการป้องกันปัญหาเสพติด ช่วง พ.ศ.2546 - 2549 ประกาศหมู่บ้านปลอดเหล้า การสร้างกิจกรรมต่อเนื่อง และรัฐประกาศสงครามเอาชนะยาเสพติด และช่วง พ.ศ.2550 - ปัจจุบัน เป็นช่วงการเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

ชุมชนบ้านแม่สาขานาเลาเป็นชนเผ่าปกากะญอที่มีความเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาเสพติด มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำมาใช้ตามเงื่อนไขของชุมชน มีผู้นำทางความคิด ประชุกดี ภูมิปัญญาไปสู่กิจกรรม เพื่อการบริหารจัดการ ผู้คนมีความรู้สึกเกิดการความเป็นเจ้าของแก้ไขปัญหา ผู้นำชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน เกิดขบวนการและมีเครือข่ายการเรียนรู้ และป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างต่อเนื่อง มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ปัจจัยและเงื่อนไขความเข้มแข็งของ ชนเผ่าปกากะญอ ได้แก่ ปัจจัย 3 ด้าน และเงื่อนไข 4 ด้าน คือ

1. ปัจจัยความเข้มแข็ง มีองค์ประกอบ รวม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการจัดองค์กรและการบริหารจัดการ 2) ปัจจัยด้านสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง และ 3) ปัจจัยด้านการยอมรับจากสังคมภายนอก

2. เงื่อนไขความเข้มแข็ง มีองค์ประกอบที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อความเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาเสพติดส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน รวม 4 ด้าน ได้แก่ 1) เงื่อนไขด้านอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วม 2) เงื่อนไขด้านการมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง 3) เงื่อนไขด้านทุน และ 4) เงื่อนไขด้านเครือข่ายความร่วมมือ

The objectives of this qualitative study were to investigate factors and strength conditions of Pakakeryor Community on Drugs Prevention and Remedy, Baan Mae Sai Na Lao, Lhongkod Subdistrict, Phrao district, Chiang Mai province. Data collection was done through review of concepts, related documents, researches, and field trip. Non – structured and semi – structured interviews, in – depth interview, non – participatory and participatory observations were also used as tools for data collection. Informants in this study were 20 formal and informal community leaders, district administrative organization staff, and concerned personnel in the locale of the study, obtained by purposive sampling.

Results of the study revealed that the Pakakeryor community was rich of natural resources and had a high level of relative relationships. They hold their own beliefs, culture, and tradition practiced from generation to generation. In the past, the Pakakeryor community had the calendar on farming, tradition, and beliefs. However, they used the calendar of local people. The Pakakeryor community had community leaders on economy. They had various funds enhancing the community strength and good livelihood. Also, they had a common ideal in the form of continual networks accepted by the external society of both government and private sectors.

Ecstasy began to be spreaded in the Pakakeryor community in 1996. However, there was the prohibition of drugs trafficking as well as the awareness of alcoholic drinks in festivals and ritual ceremonies. This was aimed to be a free alcoholic drink community. In fact, the community realized the importance of this problem and the government had the policy on rules and regulations associated with the danger of drugs and alcoholic drink. There were trainings for

the youths and old people against drugs and alcoholic drinks. Besides, there were activities held by the coordination of internal and external networks. The first type of drugs spreading in the community was opium. Nowadays, however, both opium and ecstasy has disappeared from the community.

The evolution of significant situations fighting against the problems of drugs began in the early 1996s. This was the intellectual fighting in the form of "Grandfather teaches grandsons/ daughters – father teaches children." 1996 – 1997, there was a fighting against resource problem, taking action by a private development organization. This employed the community mechanism during 1998 – 2000 coordinated with the government sector on the rehabilitation of drug addicts in 2001. This was employed by using ritual ceremonies, culture, and beliefs for the prevention of drugs problem. During 2003 – 2006, the community was declared to be a free – alcoholic drink village.

Baan Mae Sai Na Lao is a strong Pakakeryor community in solving the problems of drugs. Local wisdom was also used for solving the problems in accordance with the community conditions. There were leaders applying local wisdom to activities for human resource management. Community leaders exchanged their knowledge accruing a learning network process and the continual prevention of drug problems. The process consisted of 3 factors and 4 conditions as follows:

1. Strength factor consisting of 3 aspects: 1) organization management and managerial administration; 2) rights and political negotiation power; and 3) external society acceptance.
2. Strength condition consisting of 4 aspects: 1) ideal condition and common visions; 2) continual activities; 3) capital; and 4) collaboration networks.

Based on results of the study, the following could be advisable:

1. Community, local administrative organization, and community core leaders should support community social capital for the activity management. This aims to prevent drug problems in the community.
2. Concerned agencies such as the Ministry of Education, Social Development Center Unit 13, network party and private sector should have supporting project plans. Also, it should have knowledge and learning exchange, social capital exploitation in each area.